

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

-

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

-

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

-

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

- 47 §: Jätelain 47 §:n mukainen rinnakkaisten käytöstä poistettujen keräys- ja vastaanottojärjestelmien tarjoaminen tulisi suhteuttaa jätelain 46 §:n mukaisesti koskemaan tuottajan markkinoille laskettuja määriä ja kohtuulliseksi katsottavaa määrää muista tuotteista. Termi rinnakkainen järjestelmä antaa sellaisen kuvan, että hyväksytyjen tuottajavastuujärjestelmien rinnalle olisi mahdollista rakentaa oikeasti rinnakkaisia erillisiä keräysjärjestelmiä, jotka eivät todellisuudessa palvelisi tuottajien tuottajavastuovelvoitteita vaan mahdollistaisivat toimijan toiminnanharjoittamisen entiseen tapaan. Jätelain 47 §:n mukaisen yhteistoiminnan tulisi koskea vain tuottajan markkinoille laskemia tuotteita (ei muita tuotekategorioita) ja yhteistoiminnan tulisi koskea vain tuottajan vastuulle kuuluvaa ja sen järjestämää keräystä ja kierrätystä.

- 48 §: Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden tuottajia lukuun ottamatta ulkomaiset etämyyjät ovat jääneet tuottajavastuuelvoitteiden ulkopuolelle, vaikka etäkauppa on ollut koko vuosikymmenen vahvassa kasvussa. Jätelakiehdotus asettaa ensimmäistä kertaa myös muiden tuottajavastuualojen etämyyjät tuottajavastuuseen ja tämä merkittävä uudistus tulee tukemaan kustannusten oikeudenmukaista jakoa tuottajien kesken. Tämä on hyvä ja kannatettava uudistus.

- 53 a §: Omavalvontavaatimuksen ei tule lisätä kohtuuttomasti tuottajayhteisöjen hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, sillä tuottajayhteisöjen toimintaa, tietojen raportointia ja niiden laadullisia vaatimuksia ohjaa jo vahvasti paitsi jätelainsäädäntö myös päätös tuottajarekisteriin hyväksymisestä. Tuottajavastuuviranomainen tarkistaa vuosittain tuottajayhteisöjen toimittamat seurantatiedot ja pitää niiden kanssa valvontakokouksen. Lisäksi tilintarkastajien toteuttama tilintarkastus tehdään vuosittain. Tuottajayhteisöjen toimintaa valvotaan siis jo nykyisellään kattavasti, joten vaatimusta omavalvonnan tueksi tehtävistä säännöllisistä ja riippumattomista tarkastuksista ei tulisi automaattisesti vaatia nykyisten järjestelyiden lisäksi, vaan tuottajavastuuviranomaisella tulisi olla oikeus vaatia sitä vain, jos valvonnassa todetaan siihen selvä tarve. Jätedirektiivikin edellyttää omavalvontamekanismeja, joita tukevat vain tarvittaessa säännölliset riippumattomat tarkastukset. Riippumattomia tarkastuksia tekevän henkilön pätevyysvaatimuksista ei tule tehdä liian raskaita, vaan tässä tapauksessa tulisi mahdollistaa muidenkin kuin akkreditoitujen toimijoiden käyttö ja esimerkiksi vertaisarviointi.

- 62 §: Ehdotetun 1 momentin mukaan tuottajan olisi velvoitteistaan huolehtiakseen liityttävä tuottajayhteisöön tai perustettava sellainen yhdessä muiden tuottajien kanssa ja liittyminen tuottajayhteisöön olisi tuottajalle ensisijainen tapa hoitaa tuottajavastuuelvoitteet. Tuottajien liittyminen tuottajayhteisöjen jäseneksi tuottajarekisterin sijaan on kannatettava ja hyvä ehdotus, joka selkeyttää tuottajavastuujärjestelmiä. Ehdotuksen 62 §:n perusteluiden mukaan tuottajan rekisteröityminen suoraan tuottajarekisteriin olisi mahdollista lähinnä yrityksille suunnattuja tuotteita markkinoille saattavien tuottajien kohdalla. Näidenkin osalta liittyminen tuottajayhteisöön olisi monissa tapauksissa perusteltua, sillä tuottajayhteisöt vastaavat loppukäyttäjille suunnatusta viestinnästä yksittäisiä tuottajia laajemmin ja lisäksi yritystuotteet voivat kaikesta huolimatta päätyä tuottajayhteisöjen järjestämiin keräysjärjestelmiin. Ehdotuksen perusteluissa mahdollisuus rekisteröityä suoraan tuottajarekisteriin kannattaisi rajata koskemaan ainoastaan niitä tuottajia, joiden tuotteille ei ole olemassa vielä tuottajayhteisöä. Liittymisen tuottajayhteisöön tulisi kaikissa tapauksissa olla ensisijainen vaihtoehto, mikäli tuottajayhteisöratkaisu on olemassa.

- 63 §. Nykyisessä jätelaissa on määrätty, että tuottajien velvollisuudet on jaettava tasapuolisesti. Esitetyssä uudessa säännöstekstissä sekä oikeudet että velvollisuudet tulisi jakaa tasapuolisesti. Perusteluiden mukaan ”tuottajayhteisön hallinto ja päätöksenteko tulisi järjestää siten, että tuottajien todellinen päätösvalta on oikeassa suhteessa näiden maksuvelvollisuuteen”. On epäselvää mitä tällä tarkalleen ottaen tarkoitetaan. Perusteluihin tämä pitäisi kirjata selkeämmin.

Ehdotetun säännöksen 2 momentin mukaan tuottajayhteisön olisi ylläpidettävä julkisesti saatavilla olevaa, ajantasaista luetteloa tuottajista ja luetteloon merkitään jäsenen nimi ja yritys- ja yhteisötunnus sekä tiedot jäsenen markkinoille saattamista tuotteista ja näiden tuottajayhteisölle

maksamista maksuista yksikkö- tai tonniperusteisesti. Perusteluiden mukaan maksuista ei voi päätellä yksittäisen tuottajan markkinoille saattamien tuotteiden määriä tai markkinaosuuksia, koska ne ilmoitetaan yksikkö- tai tonniperusteisesti. Tätä on hyvin tärkeää ja siksi perustelumui- stioon ehdotetaan lisättäväksi täsmennys, että tämä vaatimus voidaan täyttää esimerkiksi julkaisemalla yleisessä tietoverkossa tuottajayhteisön hinnasto.

- 65 §: esitetyn yhden luukun periaatteen mukaan tuottajayhteisöjen olisi tarpeellisin yhteistoimin taattava tuottajille mahdollisuus hoitaa eri tuotteita koskevat tuottajavastuuelvoitteensa yhden toimijan kautta. Ehdotuksessa esitettyä velvoittavuutta yhden luukun periaatteen takaamiseksi ei edellytetä sellaisenaan jätedirektiivissä, joten näin velvoittavaa kirjausta asiasta ei ole syytä kirjata jätelakiin. Tämä tarkoittaisi väistämättä erilaisten uusien hallinnollisten järjestelmien rakentamista ja lisäkustannuksia, mikä ei ole tarpeen. Muiltakin osin uusi jätelakiehdotus lisää tuottajayhteisöjen hallinnollista työtä ja kustannuksia, mikä tulee ottaa tässä huomioon. Tuottajayhteisöt ovat vapaaehtoisin toimin jo pitkään edistäneet yhden luukun periaatetta mm. keskinäisin sopimuksin ja siksi työryhmän mietinnön mukainen muotoilu asiasta eli ”Eri tuoteryhmien tuottajayhteisöjen on lisäksi tarpeellisin yhteistoimin edistettävä tuottajan mahdollisuutta hoitaa eri tuoteryhmiä koskevat tuottajavastuuelvoitteensa yhden toimijan kautta” on kannatettava ja se kannustaa jatkamaan hyvin alkanutta yhteistyötä tuottajayhteisöjen välillä ja helpottaen sitä kautta tuottajien tuottajavastuun hoitamista.

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

- 142 §: Tuottajavastuun hoitamisen näkökulmasta on erityisen tärkeää tietää mitkä yritykset ovat hoitaneet tuottajavastuuelvoitteensa ja millä tuottajavastuualalla. Ja kuten tiedetään, niin usein yritys on vastuussa useammalta tuottajavastuualalta. Pirkanmaan ELY-keskus ylläpitää tällä hetkellä julkista listaa tuottajarekisteriin hyväksytyistä yrityksistä, mutta listalta löytyy vain suoraan rekisteriin hyväksytyt tuottajat ja tuottajayhteisöt. Näin ollen saadakseen tiedon jonkun yrityksen tuottajavastuuelvoitteiden hoitamisesta asia on mahdollista selvittää ainoastaan käymällä jokaisen tuottajayhteisön internet -sivulla ja tarkistaen sitä kautta onko yritys jonkun tuottajayhteisön jäsen. Erityisesti nyt kun tuottajavastuu tulee koskemaan entistä laajempaa joukkoa yrityksiä, tuottajarekisterille tulisi asettaa vastaavat vaatimukset kuin jätehuoltorekisterille on asetettu (ehdotuksen 142 a §:n mukaisesti).

Ehdotus lisäykseksi jätelain 142 § 3 mom.: Pirkanmaan ELY-keskuksen on ylläpidettävä tietoverkossa tuottajarekisteriä, jossa on ajantasaiset tiedot tuottajarekisteriin hyväksytyistä tuottajista, tuottajayhteisöistä ja tuottajayhteisöjen jäsenistä sekä tiedot tuottajavastuun hoitamisesta. Tuottajavastuurekisteristä on voitava hakea tietoja rajattuna hakuna käyttäen hakuperusteena yrityksen nimeä tai Y-tunnusta. Nykyinen tilanne vaikeuttaa vapaamatkustajavalvontaa, eikä esimerkiksi jakelijan tai viranomaisen ole mahdollista tarkistaa onko joku yritys hoitanut tuottajavastuuelvoitteensa tietyn tuotteen osalta. Tuottajarekisterin kehittäminen edellä mainittuun suuntaan edistäisi myös yhden luukun periaatetta, koska sillä tavoin saataisiin kaikki tiedot kaikista tuottajavastuun hoitaneista yrityksistä yhteen paikkaan ja julkisesti tarkasteltavaksi.

Tuottajarekisterin kehitykseen tulee varata myös riittävät resurssit.

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenvedo

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

-

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

-

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

- Tuottajavastuun perusajatus lähtee siitä, että tuotteiden valmistajat ja maahantuojat eli tuottajat ovat vastuussa tuotteidensa jätehuollosta. Vaikka uusi jätelakiehdotus tuo tuottajavastuun piiriin uusia tahoja kuten etämyyjät, se ei silti vastaa siihen merkittävään haasteeseen, että tietoja vapaamatkustajista erityisesti EU:n sisäkaupan osalta on ollut hyvin haasteellista saada ja on edelleen. Sujuvaa tiedonvaihtoa eri viranomaisten välillä tulisi edistää myös lain tasolla erityisesti Tullin ja tuottajavastuuviranomaisen välillä ja samalla tulisi tutkia muita tietolähteitä vapaamatkustajatiedon saamiseksi. Tuottajavastuuviranomaiselle tulee myös turvata riittävät resurssit vapaamatkustajavalvonnan toteuttamiseksi.
- Tuottajavastuun hoitamatta jättämisestä aiheutuvat sanktiot eivät tällä hetkellä riittävästi kannusta vapaamatkustajia hoitamaan veloitteitaan, joten kannustimia hoitaa tuottajavastuuveloitteet tulisi lisätä. Tuottajavastuun hoitamisen tulisi olla yrityksille yhtä tärkeää kuin esim. RoHS yhteensopivuuden ja tätä voisi edistää edellyttämällä sitä kaikissa julkisissa hankinnoissa.

Alakerttula Johanna
Akkukierrätys Pb Oy